

PROLOOG

Vroeger duurden de Zandvoortse zomers gemakkelijk tot eind september, zodat het zeewater tot wel negentien graden kon opwarmen. Zomeravonden in Zandvoort aan Zee, de zee geruisloos en zilt – ik lijk me er een serie van te herinneren. Maar ik herinner me er één in het bijzonder.

Het was aan het eind van de maand september in het jaar 1948, toen mijn vader een boot was – of eerder: een eiland, een onbewoond eiland – waarop ik dreef. Ik was toen drie jaar. Het eiland was in het midden het dikst en bol, zoals dat ook gold voor een boot. Ik zat op handen en knieën en had moeite mijn evenwicht te bewaren. Zelf vond ik er niet veel aan, maar mijn vader lag op zijn rug in het water en lachte breed. Hij had grote witte tanden en een mager gezicht. Zijn donkerbruine ogen glommen. Ook zei hij af en toe op zachte toon iets tegen me, ik ben vergeten wat. Zijn armen lagen afwisselend zijwaarts en achterwaarts in het water en zijn handen draaiden langzaam, als schoepen. Hij bewoog zijn voeten op en

neer, dat voelde ik. Eerst was er de horizon, die langzaam wentelde, daarna het strand, met in de verte de rieten strandstoelen, als reusachtige verticaal doormidden gezaagde pinda's. We waren met z'n tweeën in de hele zee. Misschien dacht mijn vader dat ik deze expeditie leuk vond, maar dat was allerminst het geval. Het water was voor vissen als je er niet in kon staan of zitten, zoals de lucht voor vogels was. Ik keek naar het strand om te zien of daar mijn moeder stond, maar zij was weer eens weg. Als mijn vader niet weg was, dan was mijn moeder wel weg, daar kon ik soms erg zenuwachtig van worden, van binnen dan, van buiten liet ik het nooit merken, maar ik denk dat eerst mijn elektrische dromen en later het bommelen daarvan het gevolg zijn geweest. Om nog maar te zwijgen van de mannen zonder gezichten, die nog weer later kwamen, toen ik een jaar of twaalf was en naar het Lorentz Lyceum in Haarlem-Noord moest, omdat mijn ouders vergeten waren me te laten inschrijven op het Kennemer Lyceum te Overveen.

Er was er altijd wel één in de buurt, mijn vader, mijn moeder of mijn broer, maar aan mijn broer had ik tot dan toe nooit veel gehad. Hij aan mij ook niet, trouwens. We waren er gewoon allebei, ieder voor zich. Misschien was mijn broer op dat tijdstip wel bij mijn moeder. Zou mijn vader zinken met mijn broer op zijn buik? Hij was al bijna zes, ik pas drie. Maar we maakten behoorlijk water, het kwam soms al over mijn knieën. Vanaf het strand was geen enkel geluid

hoorbaar en ook de zee ruiste niet. Het water was spiegelglad, zoals dat heette, en alleen als je heel goed keek kon je zien dat het traag bewoog. Pas veel later, meer dan een halve eeuw ongeveer, zesenzestig jaar om precies te zijn, heb ik begrepen dat dit moment in de tijd heel speciaal voor mijn vader geweest moet zijn. Of hij het zich later zelf nog herinnerde weet ik niet. We hebben het er nooit over gehad. Nader gemarkeerd zou ik het jaar 1948 het achtste jaar van mijn vaders nieuwe jaartelling noemen. Had ik dat toen kunnen weten, dan zou ik van dat moment ook hebben kunnen genieten, nu echter vond ik het maar een vertoon van zinloos vertier. Je kunt het als vader ook overdrijven.

Gelukkig zag ik toen ineens mijn moeder aan de vloedlijn staan, met aan haar ene hand mijn broer. Met haar andere zwaaide zij uit de verte naar ons. Voornamelijk naar mij, dat kon ik zien. Mijn vader zag het niet; dat kon ook niet, want hij dreef plat achterover en staaarde op dat moment naar boven, in het luchtledige van de hemel. Ik wilde erg graag terug, maar zei het niet, want ik zag aan de uitdrukking van zijn gezicht en aan zijn ogen dat hij op dat moment misschien wel gelukkig was.

VRIJDAG 25 JULI 2014

Op de Argos, *the good ship*, vanuit de thuishaven Hoorn vertrokken rond 13.00 uur. Dit logboek is geen logboek, in die zin dat ik er wel gegevens omtrent het weer, zeilprestaties, brandstofverbruik, het oliepeil en de afgelegde afstand in zal bijhouden, maar tevens mijn gedachten vrij wil laten varen, in de ruimste zin van het woord. Eerder dan een nautisch logboek betreft het hier een scheepsjournaal, waarin alle mijner roerselen aan bod mogen komen, moeten komen, zullen komen.

Sieg Freud!

De verste haven op deze reis zal Oostende zijn, voor een laatste saluut aan mijn vader aldaar. Einddoel vandaag is Amsterdam, bij voorkeur de jachthaven Aeolus in Noord. Mijn medeopvarende is de zeekabouter Antje Noordwest, *semper fidelis*, in elk geval hier aan boord.

Wind NO, 20 knopen, een lopende wind in zeiltermen, maar de dunne regen heerst gestadig en redu-

ceert het zicht van matig tot slecht. De AIS, het *Automatic Identification System*, is geactiveerd, ook al varen er hier nu weinig andere schepen in de Hoornse Hop.

Ik zeil enige tijd een heimelijke wedstrijd met een naburig jacht, 35 voet volgens het scherm van de AIS, dat vaart onder de naam Dehlerious, maar ik verlies zienderogen, hoef het schip niet eens te peilen. De Argos meet 32 voet en het oplopen van een 35-voeter is dan theoretisch al een moeilijke opgave, waarbij nog komt dat er op deze oude Koopmans een mast staat van elf meter, terwijl moderne jachten zijn uitgerust met een paal van minstens twaalf, dertien meter en dan een zogeheten *high aspect* fok voeren. Op de naam van het schip afgaande is het een Dehler.

Scheepsnamen zijn soms tenenkrommend, woordspelingen zijn het ergst. Dehlerious, je moet er maar opkomen. Eerlijkheidshalve moet ik hierbij aantekenen dat de Argos eerder, door toedoen van mijzelf (en hier kleuren mij de konen varkensroze) Noorderzon als naam heeft gevoerd, zelf bedacht. Dehlerious is erger, maar Noorderzon staat nu definitief op de zwarte lijst.

Zojuist de havenmeester van Aeolus gebeld, waar zoals te verwachten viel geen plaats meer vrij is. Vervolgens de Sixhaven aangeropen, direct achter het Centraal Station. Daar is nog wel plaats, *tegen de palen*, zoals dat heet, hetgeen betekent dat jouw scheepsromp drie of meer boxen afsluit, zodat je als schipper aan boord moet blijven om het uitvaren van

de geblokkeerde jachten mogelijk te maken.

De Schellingwouderbrug draait elke twintig minuten en ook de Oranjesluizen gaan soepel, met dien verstande dat het afmeren van enkele schepen weer niet om aan te zien is. De meeste sportschippers beheersen het varen op de motor niet en grijpen in een sluis de eerste de beste bolder die ze bereiken kunnen, om maar te liggen. Plek is plek. Van doorvaren en aansluiten, om ruimte te maken voor achteropkomende scheepvaart, hebben ze nog nooit gehoord, evenmin als van het nuttig gebruikmaken van de motor in samenwerking met een spring. Voor afmeren op de motor bestaan er cursussen, voor brokkenschippers is er gelukkig nog de boegschroef, waarmee een vaartuig met één druk op de knop zijdelings kan worden weggezet.

Een uur na aankomst raakt de Sixhaven geheel verstikt met passanten, hetgeen ik in de laatste vierendertig jaar nog niet eerder zo heb meegemaakt. Doorvaren naar de nieuwe Marina van Amsterdam zou meer voor de hand gelegen hebben, aangezien de faciliteiten daar uitstekend zijn en het verder op de route naar IJmuiden ligt, maar ik moet nog van boord en naar Haarlem, om Lolitapoes op te halen.

De moeder van mijn kinderen kwam ooit met haar aanzetten, lang geleden nu. Lang geleden in poezenjaren. Mijn zoon was toen drie. Lolita is nu achttien en een jaar ouder dan mijn dochter, die opgroeit tot

een prachtige vrouw, twee druppels water haar moeder, eerlijk is eerlijk, en balancerend op haar vleugelpunten, terwijl Lolitapoes gaandeweg licht dementierend is geraakt, inmiddels de helft van haar gewicht verloren heeft en zich onmiskenbaar aan het eind van haar negende leven bevindt, op de drempel van de kattenhemel. Zij is een lief dier. Als ze traag de tuin in schrijdt, lachen de mussen haar tsjilpend uit met: 'Zo, ouwe taaie, kom je ons weer pakken?' Ik kan vogels verstaan, want ik heb dezelfde gave als het meisje Odilia van Annie M.G. Schmidt. De Belg Achilles Cools heeft het speciaal met kauwen, ik ben niet slecht met kraaien. Maar met mussen en mezen gaat het ook heel goed, want hun repertoire is beperkter. Mijn favoriete vogel was heel vroeger de specht, nu is het de valk, met de uil als duttende tweede. In mijn tuin moet ik het stellen met het gewone echelon: mussen, tortels en houtduiven, mezen, een enkele roodborst of winterkoning, een trouwe heggenmus en lastige eksters, die zo brutaal zijn dat ze in de keuken Lolita's eten stelen, maar als je goed kijkt is de ekster een wonderschone vogel, evenals de Vlaamse gaai trouwens, die precies even laf is.

En dan heb ik de laatste tijd ook gezelschap van twee wilde postduiven, waarvan er een zo tam is dat hij niet opvliegt als ik naar mijn schrijfhok in de schuur loop. Het hoeft geen betoog dat ik nogal om vogels geef en daarom minder om katten, maar de kat Lolitapoes vormt een uitzondering. Ze gaat dit

jaar voor het eerst mee aan boord, al zal haar *maiden voyage*, naar het zich laat aanzien, tevens haar laatste zijn, maar dan sterft ze tenminste niet alleen thuis, juist als mijn vriend Maurits er niet is, die dan op haar zou passen, maar er net nog niet is of juist is weggegaan, want zo gaan die dingen.

* * *

Het begon eigenlijk allemaal op 18 februari 2014, toen bij mijn thuiskomst die nacht Lolitapoes weer eens in de gang achter de deur zat, om na een paar aanhalingen even een luchtje te gaan scheppen buiten op het plantsoen, zoals zo vaak, vroeger. Maar ditmaal meanderde ze, schijnbaar doelloos en met wiebelend achterlijf, tussen de geparkeerde autowielen door weg van mijn huis. Roepen hielp niet. Af en toe kwam ze weer wat dichterbij, maar pakken kon ik haar niet. En zo zwalkte ze naar de overkant, in de richting van villa Zwanenburg aan de Leidsevaart. Ik heb haar daar nog even gezien, maar ze reageerde averechts op mijn geroep en verdween in de enorme tuin die daar het huis omgeeft.

Op het gevaar af voor een inbreker te worden aangezien, ben ik naderhand nog met een zaklantaarn over het hek geklommen. En een moment dacht ik toen haar ogen onder de struiken te zien oplichten, maar dat weet ik niet zeker en daarna bleef alles duister en stil.

*Darkness all around...
I went home in a pensive mood...
And opened a bottle of wine...
Drank it...
Said some words to the close and holy darkness...
And then opened another one...
Drank that too...
Time passed...
What were the odds against tomorrow...?*

Maar plotseling verscheen *the queen of darkness* buiten op het raamkozijn en miauwde om binnengelaten te worden, alsof er niets was voorgevallen. Katten...

Katten en vrouwen.

Wie het weet mag het zeggen.

Ik dus: ik heb aan de kat Lolitapoes meer plezier beleefd dan aan de vier vrouwen die hier tijdens haar achttienjarig bestaan eveneens verbleven.

Ik denk dat Lolita de adem van de dood geroken heeft. Katten hebben dat vaker, volgens Maurits. Ineens zijn ze weg en onvindbaar, om later op een verscholen plek achter in de tuin gevonden te worden. Maar als het zo moet gaan, dan heb ik liever dat het in mijn eigen tuin gebeurt, die is daarvoor groot genoeg.

* * *

Mijn eerste dier was een aap, een koddig beestje was dat, met een roodvilten tong. Hij is jammerlijk geëindigd in de open haard in de Haarlemmerstraat 24 te Zandvoort, lang geleden nu. Ik heb die geschiedenis eerder geboekstaafd, zodat het dier niet voor niets is verkoold. Hij had nog geen naam, maar ik denk nog vaak aan hem. Het is een triest verhaal, al met al, dat ik hier verder laat rusten. Zijn dood is niet mijn schuld geweest, dat moet dan maar volstaan.

Met het hondje Janus heb ik het zelf niet goed gedaan. Mijn eenzame wandaad jegens dit dier, ooit gepleegd in een verlaten en kil huis aan de Marnix van Sint-Aldegondestraat 2 te Zandvoort, heb ik eveneens elders op schrift gesteld, tweemaal zelfs. Driemaal wordt wat al te deemoedig en goedmaken gaat toch niet meer.

Het hondje Tommy was een driedubbel overgehaalde bastaard, een ware prins onder het zogeheten vuilnisbakkenras. Hij geleek op het hondje dat *his master's voice* uit een koperen hoorn hoort komen, met dat verschil dat het hondje op het originele schilderij een zwart oor had en Tommy een zwart oog. Voor het overige waren beide hondjes even wit en uitzonderlijk intelligent. Het hondje op het schilderij heette Nipper, Tommy had nog geen naam, tenminste niet toen hij in het jaar 1950 in het confectieatelier van mijn moeder in de Haltestraat nummer 4 zomaar bij ons aan kwam lopen. 's Nachts was hij voor de deur komen liggen en 's ochtends had mijn vader hem een

klietje macaroni voorgezet. De deur van het atelier bevond zich in een halletje, met nog een deur voor de bovenburen en daar lag hij te slapen naast een leeggelikt bord. Ik weet nog dat mijn vader mij onder mijn armen optilde en door het luikje liet kijken dat in de deur zat, met een metalen muilkorf tegen indringers.

Mijn broer verzoon een naam. Hij zette het anonieme dier voor zich neer op de grond, ging zelf tegenover het nietsvermoedende hondje zitten en begon in laag tempo willekeurige namen te noemen. De hond keek hem daarbij vragend aan op een wijze die aangaf dat hij het spelletje heus wel wilde meespelen, maar de regels niet begreep. Af en toe hield hij zijn kop een beetje scheef, terwijl hij aandachtig luisterde naar de stem van zijn nieuwe meester. Geen van de namen leek hem aan te spreken. Mijn broer bouwde de procedure alfabetisch op, als ik me goed herinner, en zette in met Abel, Astor, Bello, Bonzo en Bruno, maar ook Cain, Fikkie, Hector, Jochem en Kees passeerden zonder succes. Dat de hond zo lang gehoorzaam bleef zitten verbaasde mij nogal, tenslotte was hij wel zo rebels geweest om bij zijn baas weg te lopen, zoals twee dagen later zou blijken. Toen mijn broer aankwam bij de T van Tommy had de hond kennelijk genoeg van deze flauwekul en liep hij kwispelend op mijn broer toe, die daarbij uitriep dat hij het gevonden had. De hond heette Tommy, geen twijfel mogelijk.

Mijn ouders zetten een kleine advertentie in het *Zandvoorts Nieuwsblad* en de volgende dag kwam een man met een pet op en grove gekloofde handen zijn weggelopen hond ophalen, waarbij Tommy gromde en zich bijtend verzette. Maar de man knoopte een touw om zijn nek en trok hem met zich mee naar buiten. Mijn ouders keken elkaar aan en mijn broer liep weg om Janus te aaien, die had liggen slapen in de mand met knipresten van gebruikte stoffen en die door al het tumult wakker was geworden en zijn kop angstig boven de rieten rand uitstak.

‘Maar we kunnen toch niet twee honden hebben?’ probeerde mijn vader nog.

‘Waarom niet?’ antwoordde mijn moeder resoluut.

De volgende ochtend lag Tommy opnieuw in de hal voor de deur, met om zijn hals het doorgebeten touw.

En Tommy bleef en liet Janus de baas spelen.

Hij was, op de dashond Jonker na, de slimste hond die ik in mijn leven heb meegemaakt. Nooit heb ik begrepen waarom hij het adres Haltestraat 4, het confectionatelier van mijn moeder, had uitgezocht om zich voor de rest van zijn leven bij ons te voegen. Wat zou zo'n dier kunnen bespeuren, om bij mensen te willen zijn die hij nog niet kent? Als een van ons viere de intuïtie van een dier zou hebben kunnen beïnvloeden, dan denk ik dat het mijn moeder was, want mijn vader, mijn broer en ik waren mannen.

En wat mij in dit verband nu te binnen schiet is dat heel vroeger, nog ver voor Janus op de Botermarkt in

Haarlem gekocht was en Tommy nog geen Tommy heette, de poes Pioe op een nacht in het bed van mijn moeder een nest jongen wierp, pal tegen haar aan. Bloed speelde geen rol, ook niet bij mijn moeder, die de volgende ochtend uitlegde dat een poes altijd een veilige plek zocht als ze jongen kreeg.

Het bed van mijn moeder.

Mijn vader sliep er nooit, zover als ik mij kan herinneren. Een bed met mijn moeder delen had ook weinig zin meer.

Curieus hierbij is misschien wel dat hij juist in het bed van mijn moeder lag, die op dat moment ergens in België verbleef, toen hij in de middag van 26 april 1974 door buurvrouw Annie Volhand dood werd aangetroffen, nadat zij maar eens poolshoogte was gaan nemen, omdat ze Jonker vanaf twee uur 's nachts in de woonkamer onophoudelijk had horen blaffen. Van louter zenuwen had het dier op de bank zowel gebrakt als geplast. Minder curieus is misschien dat Jonker weigerde om later die dag de kamer waar mijn vader in het bed van mijn moeder lag te betreden. Meestal luisterde hij nog wel naar mij, ik weet eigenlijk niet waarom, maar ik was in feite de enige die hij gehoorzaamde, eerder nog dan mijn vader. Ik kon dreigen wat ik wilde en hij lag op het laatst plat op de grond van verwarring, maar naar binnen gaan was hem een gruwel. 'Ga die kamer in!' riep ik op het laatst, trillend van de zenuwen.

Maar afscheid nemen lukte mij ook niet. Toen niet

en nog niet. Er is te veel niet gezegd. Later van Maurits gehoord dat mijn vader al stijf was en blauw aangelopen en met vertrokken mond half uit bed hing, met de telefoon in zijn hand. Wie had hij nog willen bellen in die panische laatste momenten? Mij?

* * *

Een maand of wat geleden schreef ik dit voor mijn poes:

Het is onvermijdelijk dat hier de voorbereiding ontstaat voor een necrologie van de poes Lolita, terwijl deze kat nog immer gaat en staat waar zij wil, nog over een tafel vol met glazen schrijdt zonder er ook maar één omver te lopen – ja, zelfs een schaakbord kan oversteken zonder dat er een stuk verplaatst wordt en nog met gemak op mijn schrijfbureau springt, om daar al snorrend langzaam voor mijn monitor in slaap te zakken.

Jazeker, deze woorden zijn niet alleen een existentiële contradictie, ze zijn zelfs een daad van verraad, ware het niet dat ik vrees dat wat eigenlijk bedoeld was als een biografische schets, onvermijdelijk de vorm moet aannemen van een in memoriam.

Volgens de dierenarts betrof het hier aanvankelijk slechts wat maagklachten en zo trachtte ik, in de wetenschap dat het absoluut om *intimations of mortality*

ging, met een variant op de dichter Wordsworth, aan mijn poes enige verlichting te schenken, door de periodieke toediening van enkele grammen omeprazol-granulaat, verstoep in een mengsel van maltsiroop, witte vaseline, glycerine, kippenlever en Arabische gom, dat als medicament verkrijgbaar is onder de ludieke merknaam Lax-a-past.

Maar bij een volgend onderzoek werd de diagnose in aanzienlijk somberder perspectief bijgesteld en werd een slecht werkende schildklier de boosdoener. En tegelijk met de verwoestende invloed van de schildklier gaat een gestaag voortschrijdende dementie, die er onder andere toe leidt dat zij na het betreden van haar bak vergeet zich om te draaien, zodat ze met een sierlijk boogje op het parket plast. Ik heb daartoe de bak op een dubbelgevouwen handdoek geplaatst, die ik na elk ongelukje ververs. Een soort gestileerde, niet-knellende incontinentieluier. Enig plezier ontleen ik aan alert ingrijpen als zij haar bak licht wankelend nadert en ik bijtijds een koffiemok of een soepkommetje onder haar lichaamsopening houden kan om dan even later aan mijn broze poes trots te kunnen melden: 'Brand meester, Loliet!'

Ik geloof niet dat Lolita mij meer mag dan ik haar, maar als ik diep in de nacht thuiskom en na enig beschonken gemorrel met de sleutel in het slot de deur open en het ganglicht ontsteek, zit ze stevast in de hal zogenaamd toevallig haar langharige pels schoon

te likken, een gebaar dat door mij op waarde wordt geschat. Maar als ik haar dan tracht te strelen, weet ze mijn hand altijd sierlijk te ontwijken.

La donna è mobile.

Wat anders kan ik doen dan dit dier zo goed mogelijk verzorgen? Hetgeen ook wel eens mislukt. Zo herinner ik me dat ik ooit, om niet nader te verklaren redenen, na reiniging van haar bak, die met de opening naar achteren had teruggezet, zodat zij van haar privéplek geen gebruik kon maken, waarna ik de volgende dag het resultaat van mijn stupiditeit terugvond in de badkuip boven.

Zoiets vergeet je ook niet meer.

Eerder wist ik niet eens dat deze kat miauwen kon. Het spinnen en snorren waren de enige geluiden die binnen in haar keel rond rolden, maar sedert kort laat zij kreten los die mij door merg en been gaan. Dat krijsen valt nog wel te herkennen als een afgeleide vorm van miauwen, maar dan verwrongen door angst, rauwe angst – doodsangst, volgens mij.

Voorals 's nachts is het erg, omdat het dan nacht is en zij vaak bij mij op bed slaapt. Maar wat Lolita nu overkomt is niet erg; zij nadert op een natuurlijke wijze haar levenseinde.

Als ik haar met een vrouw zou moeten vergelijken koos ik mijn moeder toen zij oud en ziek was, maar ja, die keus ligt wel weer erg voor de hand, geloof ik.

Wie ooit een merel slap en dood in de muil van een triomfantelijk weglopende kat heeft zien bungelen, zal die aanblik nooit meer vergeten. Uit solidariteit met mijn poes Lolitapoes wil ik hier niet in detail treden, maar de wreedheden die ik door katten heb zien plegen rechtvaardigen elke gradatie van veroordeling en vooroordeel jegens deze diersoort. Hoe moet ik het zeggen? Zelfs Jacques Presser noemt in zijn standaardwerk *Ondergang* de pogingen van de Duitse bezetter om een heel volksdeel te verdelgen ‘een katen-muisspel’; deze uitdrukking wordt in dit verwoestende werk ettelijke malen gehanteerd.

Kan het nog duidelijker?

En indien mij in dit verband dierracisme zou worden verweten omdat ik katten met nazi’s vergelijk, dan houd ik staande dat deze metafoor volmaakt gerechtvaardigd is – tenminste, als men Joden met muizen vergelijkt, zoals de tekenaar Art Spiegelman doet, de cartoonist die op deze vergelijking een heel oeuvre baseert, waarbinnen dan de woordspeling *Maushausen* erg goed werkt.

Anderzijds kan niet ontkend worden dat er ook ‘goede Duitsers’ waren. En in die zin moet men Lolita, als katachtige, toch zeker waarderen en zelfs complimenteren, want bij mijn weten heeft ze gedurende haar hele leven slechts tweemaal een veldmuis mijn huis binnen gebracht, en niet doodgebeten, maar puntgaaf tussen haar tanden gehouden, met het achterdeel naar binnen en de kop naar buiten, als een

gepresenteerde sigaar. Ik heb ze beide aangenomen en uit mijn lijden geholpen, want ik heb een hekel aan muizen, om over ratten nog maar te zwijgen.

Ik ga deze langharige lapjeskat missen, en wie had dat ooit kunnen denken? Dit dier heeft in stil gedrag mijn leven verlicht, bijna achttien jaar lang inmiddels. Ik zal Lolitapoes dit geschreven saluut als een waardig getuigschrift voor de kattenhemel meegeven in haar laatste behuizing: een wijnkistje van ongelakt vurenhout, gecapitonneerd met een door ons gezamenlijk nog gebruikt ongewassen katoenen kusensloop.

* * *

Als je beseft dat je *out of time and out of place* geboren bent, word dan schrijver en kies je eigen tijd en plaats en ontleen aan het schrijven tenminste nog enige levensvervulling. En op de keper beschouwd, hoe aangenaam is het niet op te kunnen gaan en te verdwijnen in een leven dat je zelf geschreven hebt, en tegelijkertijd, in alle eerbied, een in memoriam op te richten voor de helft van je familie, die je nooit gekend hebt?

* * *

Aan boord heb ik twee mappen, gevuld met oude foto's en met verhalen over dingen die zijn voorbijgegaan, of nimmer hebben plaatsgevonden, of nooit hadden mogen plaatsvinden; van oude mensen en kinderen, met hun respectievelijke *curricula mortis*: voltooid fragmenten, die hun plaats in het manuscript nog moeten afwachten, omdat ik die nog niet weet, onvoltooid fragmenten, die om afronding vragen, verschillende soorten van correspondentie, losse aantekeningen, tezamen het documentatiearchief voor mijn boek. Geen roman, maar een boek, een romantisch boek, dat wel. Je kunt niet anders, ik niet tenminste. Met op het omslag de beeltenis van Tante Loes, mijn oudtante Loes, bij leven en onderduiken Louise Reine Henriette van Gigch.

Louise Henriette = Lodewijk Henri.

Wij zijn elkaar.

Wij zijn elkaars brein.

Ik heb haar te laat ontmoet, die Joodse bitch.

Maar ik zal haar krijgen, alsnog.

En niet zo zuinig ook.

Ik zal haar terughalen.

En enteren.

I stuff it in!

Anywhere I can enter her!

Tot ze zal smeken om meer.

Rustig nu, alles op zijn tijd.

Ik pak haar eerst in 1900.

Komt tijd, komt onraad.